

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Doznání odsouzeného k dosažení podmíněného propuštění?

Tento příspěvek je zaměřen na relativně zajímavou otázku z odvětví trestního práva týkající se nápravy pachatele trestného činu ve vztahu k institutu podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Konkrétně se jedná o to, zda je legitimní požadovat po odsouzeném explicitní doznání ke spáchání trestného činu, za který byl pravomocně odsouzen v rámci řízení o jeho podmíněném propuštění? Jaké ukazatele je třeba posuzovat pro naplnění jednoho z kritérií stanovených v § 88 odst. 1 tr. zákoníku, kritéria polepšení se? Na tyto otázky odpověděl Ústavní soud ČR ve svém letošním nálezu ze dne 12. února 2019, sp. zn. III. ÚS 2204/17.

Obecně k podmíněnému propuštění

Nejprve krátce k teorii podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Tento institut slouží jako prostředek k dovršení nápravy a resocializace odsouzeného a vytváří, za daných podmínek, možnost pokračování působení na pachatele v jiném než vězeňském prostředí na svobodě (např. za pomoci probačního dohledu).^[1] Možnost využití takového postupu zvyšuje motivaci a šanci nápravy odsouzeným a měl by ji podle Ústavního soudu ČR mít za určitých okolností každý odsouzený.^[2] Výhodou může být i rychlejší návrat odsouzeného do sociálního prostředí a lepší možnost dostát svým závazkům vůči poškozenému, příp. dalším osobám.^[3]

V rámci veřejného zasedání o podmíněném propuštění jsou soudem posuzovány základní tři podmínky, které by odsouzený v dané konkrétní věci měl splňovat, aby mohl být podmíněčně propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody. Jedná se o **vykonání minimální zákonné doby jeho trestu odnětí svobody, dosažení požadované míry polepšení (nápravy) a příslib vedení řádného života (k tomuto velmi přispívá stabilní zázemí na svobodě).**

Trestní zákoník stanovuje různé **doby výkonu trestu odnětí svobody**, po jejichž uplynutí může odsouzený žádat o podmíněné propuštění. Na délku nezbytného časového úseku, který před podáním žádosti o podmíněné propuštění odsouzeného musí uplynout, má vliv více faktorů, ze kterých zásadním je závažnost trestného činu, pro který byl dotyčný odsouzen. Žádat je tedy možné po uplynutí 1/3, 1/2, 2/3, po 20 letech (v případě doživotního trestu odnětí svobody) výkonu trestu odnětí svobody a za jistých předpokladů je možné zažádat o podmíněné propuštění i před uplynutím 1/3 výkonu.^[4]

Pokud se týká druhé podmínky, resp. **polepšení se**, toto představuje vývojový proces vnitřní

proměny osobnosti odsouzeného, který se navenek projevuje pouze v jeho chování.[5] Chování odsouzeného ve výkonu trestu se následně musí hodnotit v souvislosti s jeho charakterovými vlastnostmi, s motivy a způsobem provedení činu apod.[6] Míru polepšení nejvíce zohledňuje řádné plnění programu zacházení a konkrétní umístění v rámci vnitřních diferenciačních skupin věznice (obvykle jsou tři), kdy v rámci 1. skupiny se nacházejí vězni s významnými odměnami[7] a vzorným chováním, ve 2. skupině se nacházejí všichni vězni při nástupu do výkonu trestu a „průměrní vězni“ a ve 3. skupině se ocitají vězni problémoví s větším počtem kázeňských trestů. Dále je třeba dosáhnout určité míry kritického náhledu na trestnou činnost odsouzeného. Naopak co se týče náhrady škody, podle nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 28. listopadu 2018, sp. zn. II.ÚS 482/18: „*Odčinění způsobené škody nemá být rozhodující skutečností při rozhodování o podmíněném propuštění, neboť nesouvisí s podstatou podmíněného propuštění.*“ Polepšení se (náprava) odsouzeného by mělo být jedním z hlavních cílů trestního práva (samozřejmě vedle ochrany zájmů chráněných trestními zákony) i ve smyslu čl. 10 odst. 3 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Největší vědomost o polepšení odsouzeného má obvykle ředitel věznice a vychovatel, kteří přicházejí s odsouzeným do styku nejčastěji, a k jejichž stanovisku by měl soud rozhodující o podmíněném propuštění zvláště přihlídnout.

Ve vztahu k posuzování **budoucího řádného života** je logicky brán zřetel na možnosti bydlení, sociální a rodinné zázemí odsouzeného (zejm. fungující pozitivní vztahy s blízkými osobami), zaměstnání (případně jeho příslib) a další. Dále by mělo být omezeno riziko budoucí recidivy odsouzeného.[8]

Dále je k naplnění účelu institutu podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody žádoucí, aby soud rozhodující o podmíněném propuštění odsouzeného v případě zamítnutí jeho žádosti, udělil odsouzenému krátký návod, jaké konkrétní změny se od něj očekávají, aby bylo prokázáno jeho polepšení se a bylo možné očekávat řádné vedení budoucího života odsouzeného v případě jeho propuštění na svobodu.[9]

Nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 12. února 2019, sp. zn. III. ÚS 2204/17

Nyní již k letošnímu nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 12. února 2019, sp. zn. III. ÚS 2204/17 (dále jen „Nález“). Zjednodušeně popsáno se v dané věci jednalo o rozhodnutí stížnostního soudu, který vyhověl stížnosti státní zástupkyně, zrušil usnesení o podmíněném propuštění stěžovatele se zkušební dobou a stanoveným dohledem a sám rozhodl tak, že žádost o podmíněné propuštění stěžovatele zamítl. Učinil tak z důvodu, že stěžovatel nesplnil podmínku „*náležitého polepšení se*“, pokud nepřijal kritický náhled na svou trestnou činnost (uvědomil si vinu) a svou vinu kategoricky zásadně odmítal (částečně však připustil). Stěžovatel v rámci ústavní stížnosti namítl, že stížnostní soud po něm prakticky požadoval doznání k trestnému činu.

Ústavní soud ČR sesumíroval, že požadavek **doznání** v daném kontextu nevyplývá z textace zákona ani z tuzemské rozhodovací praxe ani jej nedovozuje judikatura Evropského soudu pro lidská práva, výklad Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, soft-law mezinárodních orgánů a tento požadavek nestanovuje ani žádné doporučení Rady Evropy. Dále Ústavní soud poukázal na skutečnost, že v době výkonu trestu se na odsouzeného sice nevztahuje princip presumpce neviny (a neuplatní se zákaz sebeobviňování[10], nicméně jsou zde další rizika spojená s doznáním odsouzeného v případě žádosti o podmíněné propuštění jako například obnova řízení v neprospěch (např. změna právní kvalifikace skutku na trestný čin uvedený v § 88 odst. 4 tr. zákoníku a prodloužení čekání na možnost podmíněného propuštění). Pokud by tedy měl být dosaženo od odsouzeného doznání pro osvědčení kritéria polepšení v rámci řízení o jeho podmíněném propuštění, byl by tak paradoxně nucen **volit mezi rizikem horšího výsledku po obnově řízení a mezi jistotou, že podmíněného propuštění nedosáhne.**

Dalším argumentem Ústavního soudu bylo rozlišení **procesního institutu doznání a hmotněprávního polepšení se**, přičemž účelem trestního řízení není dosažení doznání obviněného k trestné činnosti, ale nalezení materiální pravdy. Zároveň Ústavní soud ČR dovodil, že doznání lze učinit i bez toho, aniž by se odsouzený polepšil. Závěrem tedy bylo shrnuto, že „Ztotožnění požadavku na polepšení se s doznáním tak klade na odsouzené podmínku, kterou platná a účinná hmotněprávní úprava neobsahuje.“ Pokud by tomu tak bylo, zákonodárce by jistě takový požadavek vložil do textace zákona tak, jako tomu je např. v rámci podmíněného zastavení trestního stíhání dle § 307 tr. řádu.

Zásadní skutečností v dané věci bylo, že soud rozhodující o podmíněném propuštění se vůbec nezabýval částečným připuštěním viny odsouzeného a z toho je zřejmé, že tento soud požadoval, aby se odsouzený prakticky ke spáchání trestného činu doznal.

Vzhledem k tomu, že bylo Ústavním soudem ČR dovozeno, že v dané věci stížnostní soud fakticky doznání za účelem naplnění kritéria polepšení se po odsouzeném požadoval, bylo shledáno porušení práva odsouzeného na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a napadené rozhodnutí bylo zrušeno.

Závěr

S ohledem na výše uvedené plyne, že po odsouzeném v rámci řízení o podmíněném propuštění nelze požadovat faktické doznání k trestné činnosti a takový požadavek by byl ze strany rozhodujícího soudu nelegitimní. Je tomu tak vzhledem k základním zásadám trestního procesu a dále vzhledem k absenci takového úmyslu ze strany zákonodárce, který nelze v diskutované podobě dovodit ani výkladem. Kritický postoj, jako součást polepšení se, k trestnému jednání může být u odsouzeného vyplývat i z jiných skutečností, bez nutnosti explicitního doznání.

Polepšení se je třeba posuzovat v širších souvislostech, dle výše popsaných kritérií, a to fakticky a nelze se spokojit s tím, že se odsouzený přizpůsobí výkonu trestu pouze formálně za účelem dosažení podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Významnou vypovídací hodnotu by u každého odsouzeného mělo v tomto ohledu mít hodnocení osob, které odsouzeného pozorují a jsou s ním ve styku v rámci výkonu trestu odnětí svobody, tedy zejména vychovatel, ředitel věznice aj. S přihlédnutím k jejich stanovisku a dalším okolnostem může být kritérium *polepšení se* a získání *kritického postoje* ke své trestné činnosti naplněno i v případech, kdy se odsouzený explicitně nedozná ke spáchání trestného činu, a to v návaznosti na další individuální souvislosti každého případu, které by měly být při rozhodování pečlivě zkoumány.

JUDr. Lenka Příkazská,
advokátka

Mgr. Tomáš Kadlec,
advokátní koncipient

[HSP Partners advokátní kancelář v.o.s.](#)

Vodičkova 710/31
110 00 Praha 1

Tel.: +420 734 363 336
e-mail: ak@akhsp.cz

[1] ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. I, § 1-139. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1078. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

[2] Nález Ústavního soudu ze dne 3. ledna 2017, sp. zn. I. ÚS 2201/16: „Ústavní soud na tomto místě znovu připomíná, že možnost podmíněného propuštění, při splnění zákonných podmínek, musí být dostupná všem odsouzeným ve výkonu trestu, ba i odsouzeným na doživotí - a tedy tím spíše i všem odsouzeným ke kratším trestům odnětí svobody, byť i recidivistům.“

[3] DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. I. díl, (§ 1 až 232). Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 644-671. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7478-790-4.

[4] § 88 zákona č. [141/1961](#) Sb., zákon o trestním řízení soudním.

[5] ŠÁMAL, 2012, s. 1086, op.cit.

[6] Rozhodnutí Krajského soud v Brně ze dne 16. května 1963, sp. zn. 4 To 145/63.

[7] Ve světle nálezu Ústavního soudu ze dne 28. listopadu 2018, sp. zn. II.ÚS 482/18: „Při zvažování, zda se odsouzený polepšil, je třeba primárně hodnotit, za co mu byly uloženy kázeňské odměny či tresty, nikoli však kolik mu jich bylo uloženo.“

[8] Nález Ústavního soudu ze dne 13. listopadu 2003 sp. zn. III. ÚS 444/01.

[9] Nález Ústavního soudu ze dne 28. listopadu 2018, sp. zn. II.ÚS 482/18.

[10] *Nemo tenetur se ipsum accusare.*

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námítky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)

- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)